

Kendelse af 10. november 2021 om revision af fredning nr. 1094

Farumgård Park

I Indledning

Fredningssagen er rejst af Furesø Kommune den 29. november 2019.

I behandlingen af sagen har deltaget som formand for Fredningsnævnet for København dommer Ulrik Finn Jørgensen samt nævnsmedlemmerne Anne Marie Wivel udpeget af miljøministeren og Lene Bjerre Herdel udpeget af Furesø Kommune.

Der har været afholdt offentligt møde om forslaget den 20. august 2020.

Fredningsnævnet har besigtiget Farumgård Park den 10. september 2020.

Der var frist for afgivelse af udtalelser om sagen den 20. oktober 2020. Disse udtalelser er sendt til fornyet høring hos Furesø Kommune, Miljøstyrelsen samt de høringsberettigede organisationer, og disse høringssvar er sendt til fornyet høring hos ejeren.

Fredningsnævnet har behandlet sagen på møder den 10. februar 2021, den 27. maj 2021 og den 28. oktober 2021

II Den gældende fredning

De nugældende fredningsbestemmelser fremgår af Overfredningsnævnets kendelse af 23. februar 1949, der stadfæstede fredningsnævnets kendelse af 23. juli 1947 på de i den nuværende frednings-sag relevante punkter. Kendelsen har blandt andet følgende ordlyd:

Med hensyn til offentlighedens adgang til parken er der mellem Sct. Ursula Stiftelse og Farum sogneråd enighed om, at denne vederlagsfrit vil være at tillade gennem parken mellem den røde låge og hovedindkørselen til Farumgård ad stien langs Farum sø, drejende til højre op gennem Farumgårds to fløjporte og derfra ad indkørselsvejen ud til den såkaldte "Sandvej" på følgende vilkår:

1. Tilladelsen gælder kun for fodgængere.
2. Færdsel er kun tilladt på den for adgang til offentlige parker sædvanlige tid af dagen.
3. Færdsel og ophold udenfor stien (vejen) er forbudt.
4. Opsætning af skilte ved de to indgange samt langs stien (vejen) bekostes af Farum sogneråd, ligesom stiftelsen overfor sognerådet har krav på refusion af enhver anden udgift, som den heromhandlede færdseltilladelse måtte medføre.

5. Farum sogneråd forpligter sig til at medvirke til, at færdselstilladelsen bliver til mindst mulig ulempe for stiftelsen og dens gæster samt til at foranledige indskriden mod eventuelle misbrug.

6. Stiftelsen forbeholder sig at tilbagekalde færdselstilladelsen:

a. Såfremt der måtte blive ført en offentlig vej eller sti gennem Farumgårds park. Stiftelsens ret til i så fald at kræve erstatning herfor skal ikke være forringet på grund af den meddelte færdselstilladelse.

b. Såfremt færdselstilladelsen mod forventning måtte medføre væsentlig ulempe for stiftelsen eller dens gæster.

Stiftelsen er villig til at underkaste sig Ministeriet for offentlige arbejders afgørelse af, hvorvidt ulemperne må anses for væsentlige.

Det er derimod ikke lykkedes at nå til enighed om, hvorvidt tilladelsen til offentlig færdsel gennem parken bør være begrænset i tid.

Ministeriet for offentlige arbejder og Farum sogneråd modsætter sig en sådan begrænsning, medens Set. Ursula Stiftelse holder på, at den kun kan give færdselstilladelsen som gældende, så længe stiftelsen ejer Farumgård, og at den, såfremt denne begrænsning ikke føjes til, må forbeholde sig at kræve erstatning for den forringelse i ejendommens salgsværdi som færdselstilladelsen medfører.

Nævnet erkender, at stiftelsen ved at tilbyde fredningen vederlagsfrit har ydet et værdifuldt bidrag til bevaring af den landskabelige skønhed i Farum, selvom stiftelsen muligvis i det væsentligste får ækvivalent herfor gennem fritagelsen for at få et offentligt stianlæg ført gennem parken.

Alligevel må nævnet skønne, at en tidsbegrænset fredning er utilfredsstillende, selvom man formentlig tør anse det som en ret fjernt liggende mulighed, at stiftelsens forhold skulle ændre sig således, at en afhændelse af ejendommen og parken måtte anses som påkrævet eller rimelig.

Herefter findes da ministeriets og sognerådets synspunkt at burde følges. At stiftelsen må have krav på erstatning, hvis spørgsmål om afhændelse måtte blive aktuelt, anser nævnet som selvfølgeligt; men man må på den anden side anse det som umuligt på nuværende tidspunkt at vurdere, i hvilket omfang et erstatningskrav, der har en så lidet aktuel karakter som det foreliggende, bør tages til følge.

Spørgsmålet om erstatning findes derfor at måtte udskydes, således at det først afgøres, når det har vist sig, at en afhændelse skal finde sted, og vilkårene for en sådan afhændelse kendes.

Derfor bestemmes

Ejendommen Farumgård matr.nr. 1 g, 1 cq og 14 b af Farumgård, Farum sogn, og den dertil hørende park fredes i det foran bestemte omfang. Der sikres offentligheden ret til at færdes gennem parken i det foran bestemte omfang og på de foran anførte betingelser. Spørgsmålet om erstatning til ejeren vil være at tage op til afgørelse, når det kan godtgøres, at ejendommen agtes afhændet.

I forbindelse med, at ejendommen blev solgt, afsagde fredningsnævnet den 5. februar 1968 en kendelse om tilkendelse af erstatning til sælgeren (stiftelsen). Det fremgår af kendelsen blandt andet:

Landsretssagfører Arup har på stiftelsens vegne, der som foran nævnt har solgt Farumgård, gjort gældende, at stiftelsen er berettiget til at få tilkendt og udbetalt erstatning for såvel fredning af parken som for den offentlige færdselsret. Stiftelsen har hertil yderligere bemærket, at selvom der i fredningskendelsen opereres med to former for fredning, nemlig dels fredning af parken og dels færdselsretten, er denne sondring imidlertid ikke opretholdt i kendelsens konklusion, hvor der uden begrænsning står anført, at spørgsmålet om erstatning til ejerne vil være at tage op til afgørelse, når det godtgøres, at ejendommen agtes afhændet.

Endvidere har stiftelsen anført, at der er så nøje forbindelse mellem fredning af parken og færdselsretten, at spørgsmålet om erstatning må vedrøre begge sider af fredningen.

Endelig har stiftelsen til støtte for en erstatning for fredning af parken og sikring af færdselsretten anført, at det var en forudsætning for den fornævnte fredning, at der norden om gården blev gennemført et stianlæg, og da dette aldrig er gennemført på behørig måde, må stiftelsen også have ret til erstatning ud fra reglerne om bristede forudsætninger.

Landsretssagfører Arup har principalt nedlagt påstand om en erstatning på kr. 2.245.000.-, subsidiært kr. 1.900.000.

Nævnet ønsker heroverfor at anføre, at da der i kendelsen, hvor fredningsmyndighederne behandler fredningen af selve parken, bl.a. er anført følgende: "Med hensyn til fredningen er der mellem ejerne af Farumgård og Farum sogneråd enighed om, at denne uden noget vederlag til stiftelsen bør ske således, og fredningsdeklarationen af 11. november 1943 derefter er inkorporeret i kendelsen, må dette støtte den antagelse, at denne fredning er vederlagsfri.

Endvidere må det bemærkes, at fredningsmyndighederne i kendelsen efter afgørelsen af parkfredningen går over til en særskilt behandling af spørgsmålet om sikring af den offentlige færdselsret, og at nævnet i forbindelse hermed nævner, at der skal ydes erstatning herfor til sin tid. I konklusionen står følgende: "Spørgsmålet om erstatning til ejerne vil nævnet tage op til afgørelse, når det kan godtgøres, at ejendommen agtes afhændet."

Selvom erstatningsbestemmelserne i konklusionen isoleret betragtet kunne, som af ejerne anført, fortolkes derhen, at der skulle ydes erstatning for såvel fredning af parken som for sikring af færdselsretten, er det nævnets opfattelse, at da kendelsens konklusion, der skal være en konkret angivelse af hvad der ovenfor i kendelsen er anført, og da det udtrykkeligt her er anført, at fredningen af parken sker uden vederlag, kan det ikke - uanset den formulering, der er anført i konklusionen - med rette antages, at der kan tilkomme ejerne nogen erstatning for parkfredningen.

Ejernes seneste påstand om, at erstatningen er begrundet i reglerne om bristede forudsætninger, idet der aldrig som oprindeligt aftalt blev gennemført et stianlæg norden om gården, kan nævnet ikke godkende, idet det afgørende for ejerne under forhandlingerne var at undgå et stianlæg mellem Farumgård og søen, hvilket er taget til følge.

Da der således ikke efter nævnets opfattelse kan tilkomme ejerne nogen erstatning for fredning af Farumgård med park, bliver der herefter alene at tage stilling til den påståede subsidiære erstatning for sikring af den offentlige færdselsret.

...

Der må dog lægges vægt på, at selvom Farumgård ved sin skønne beliggenhed og sit værdifulde bygningskompleks og det dertil hørende parkanlæg normalt ville kunne sælges for en anseelig købesum, vil dog den Liebhaber, som ønsker at købe en større ejendom til beboelse for sig og sin familie, formentlig finde, at den offentlige færdsel gennem gård og parkanlæg er en så væsentlig gene for blot en rimelig udnyttelse af netop de arealer af ejendommen, der er af betydning for ejendommens udnyttelse til privat bolig, at det må medføre, at købesummen nedsættes.

Nævnet finder, at erstatningens størrelse må afgøres ved et skøn, hvor samtlige omstændigheder må tages i betragtning.

Nævnet har under hensyn til de fornævnte synspunkter voteret om erstatningens størrelse og er enig i, at denne passende kan sættes til kr. 100.000.-.

Derudover blev der tilkendt 10.000 kr. til advokatbistand.

Afgørelsen blev indbragt for taksationskommissionen, som den 10. april 1969 traf følgende afgørelse:

For tab ved den ved Overfredningsnævnets kendelse af 23. februar 1949 besluttede adgang for offentligheden til gående færdsel på matr. 1g Farumgård, Farum sogn, ydes der St. Ursulastiftelsen, Bielefeldt, Den tyske Forbundsrepublik, en erstatning på 125.000 kr. inclusive udgifter til advokatbistand.

III Det mellemliggende forløb

Den nuværende ejer søgte den 24. november 2006 dispensation til at forbyde offentligheden adgang til parken subsidiært til at flytte den offentlige adgang til en sti langs ejendommens nordlige skel. Fredningsnævnet traf den 24. august 2007 følgende afgørelse:

Fredningsnævnet meddeler som tilkendegivet efter besigtigelsen afslag på den ansøgte dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1, idet fredningsnævnet finder, at en dispensation fra fredningen i det ansøgte omfang eller en imødekommelse af den subsidiære påstand om en alternativ stiføring vil medføre en krænkelse af fredningens formål, som er at skabe adgang for offentligheden gennem de smukke omgivelser.

Denne afgørelse blev ikke påklaget til Naturklagenævnet.

Ejeren lukkede af for den offentlige adgang til parken den 13. oktober 2016 med den begrundelse, at offentlighedens færdsel medførte gener ud over, hvad han som ejer med rimelighed skulle tåle.

Kommunen anmeldte dette til politiet, og anklagemyndigheden rejste tiltale mod ejeren for overtrædelse af naturbeskyttelsesloven.

Retten i Lyngby frifandt den 18. juni 2018 ejeren for tiltale om overtrædelse af naturbeskyttelsesloven. Retten fandt det ikke bevist, at ejeren, ved at have påberåbt sig forbeholdet i den oprindelige fredningskendelse fra 1949 om at kunne tilbagekalde offentlighedens adgang til at færdes ad stien, havde handlet i strid med fredningsbestemmelserne.

Anklagemyndigheden ankede dommen til landsretten. Det fremgår af retsbogen fra et forberedende møde i landsretten af 20. februar 2019:

Landsretten tilkendegav ... sin opfattelse af sagen og fremhævede bl.a., at sagen hviler på et uafklaret og kompliceret civilretligt grundlag, som anklagemyndigheden med anken anmoder om landsrettens præjudicielle stillingtagen til, og hvor der ikke er lejlighed til at foranstalte den bevisførelse og prøvelse, som der normalt kræves til at afgøre en civil sag. Det var endvidere landsrettens opfattelse, at der manglede en del oplysninger i sagen, hvorfor sagen efter en samlet vurdering ikke umiddelbart med nytte er egnet til at blive fremmet og afgjort i det strafferetlige system.

Herefter hævdede anklagemyndigheden anken, så ejeren er endeligt frifundet for straf.

Der har ikke siden den 13. oktober 2016 været offentlig adgang til parken.

IV Fredningsforslaget

Kommunens fredningsforslag og begrundelsen herfor har følgende ordlyd:

Med henvisning til naturbeskyttelseslovens § 1, stk. 3 anmoder Furesø Kommune herved Fredningsnævnet for København om at træffe afgørelse (tillægskendelse) om revision af fredning af Farumgård i Furesø Kommune.

Furesø Kommune ønsker, at der gennemføres en revision af den eksisterende Farumgård-fredning (fredning nr. 1094) fra 23. februar 1949, som skaber klarhed over fredningsbestemmelserne og sikrer offentlighedens færdselsret gennem Farumgård varigt.

1. *Baggrund for forslag til fredningsrevision (tillægskendelse)*

Overfredningsnævnet traf 23. februar 1949 afgørelse om fredning af Farumgård. Fredningen havde til formål at sikre offentlighedens færdselsret gennem ejendommen og at fastholde ejendommens karakter.

Med fredningen blev der givet offentligheden ret til at færdes gennem parken ad et nærmere fastlagt sti-forløb fra Farumgårds hovedindgang ved Søvej, gennem portene i hovedbygningens to længer og frem til porten for enden af Farumgårds Allé. Den offentlige færdselsret blev givet med en række vilkår blandt andet om, at daværende ejer, Sankt Ursula Stiftelsen kunne tilbagekalde offentlighedens færdselsret, såfremt Ministeriet for offentlige Arbejder havde afgjort, at generne som følge af denne var væsentlige.

Der er uklarhed over, hvorvidt dette vilkår fortsat er gældende, selvom der i 1969 blev tildelt erstatning netop for offentlighedens færdselsret gennem Farumgård. Furesø Kommune rejser derfor forslag til en revision af fredningen for at skabe klarhed over fredningen og sikre offentlighedens varige færdselsret.

2. *Beskrivelse af fredningsområdet*

Ejendommen Farumgård udgøres af matriklerne nr. 1g og 1ca, Farumgård samt nr. 100, Farum By på i alt 62.451 m², svarende til ca. 6,2 ha.

Ejendommen er beliggende ned til Farum Sø og grænser mod vest, nord og øst op til Farum Kirke, Farum Landsby og Fredtofteparken. Farumgård indeholder en trelænget, bygningsfredet hovedbygning fra 1705, en tidligere vognbygning fra 1780, der er udpeget som meget bevaringsværdig, og enkelte andre småbygninger. Omtrent halvdelen af ejendommen er fredskov, mens den øvrige del er udlagt til park og barokhaveanlæg.

Farumgård udgør med sine bygninger, barokhaveanlæg, park, skov og indbyrdes sammenhæng herimellem på kanten af Farum Sø et fint og helstøbt kulturmiljø. Dette knytter med sin placering an til Farum Kirke og Farum Landsby henholdsvis umiddelbart vest og nord for Farumgård. Førstnævnte udgør med kirke, præstebolig, kirkelade, kirkegård og præstegårdsjorde i sig selv et bevaringsværdigt kulturmiljø og er ligesom Farumgård omfattet af fredning.

Både Farumgård og Farum Kirke med omgivelser indgår i Naturpark Mølleåen, der strækker sig fra Jør-lunde i vest til Fiskebæk mellem Farum Sø og Furesøen i øst.

Gældende planforhold

Farumgård ligger i landzone og indre grøn kile. Ejendommen er omfattet af en række beskyttelseshensyn og -interesser. Hele ejendommen ligger således i værdifuldt landskab og størstedelen også i nationalt geologisk interesseområde og indenfor søbeskyttelseslinjen uden om Farum Sø. Endelig ligger den vestlige del af ejendommen med bygninger og barokhave inden for kirkebyggelinjen uden om Farum Kirke.

Lokalplan 44 Farum Landsby, 1993 omfatter også Farumgård. Lokalplanen indeholder bl.a. bestemmelser om sti- og vejanlæg, som skal være offentligt tilgængelige i et omfang som vist på lokalplanens kortbilag. På dette er stiadgangen gennem Farumgård er angivet med samme forløb som fastlagt i fredningskendelsen fra 1949.

Naturbeskyttelse

Den østlige halvdel af Farumgård er fredskov. Ejendommen grænser mod syd op til § 3 beskyttet moseområde langs Farum Sø.

Der er registreret brunflagermus og dværgflagermus på ejendommen, ligesom der i tilgrænsende områder er observeret troldflagermus og vandflagermus. Alle arter af flagermus er oplistet på habitatdirektivets bilag IV.

Farum Sø indgår i det internationale Natura 2000 område nr. 139, som udgøres dels af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 109 Furesø med Vaserne og Farum Sø og dels af EF-habitatområde nr. 123 Øvre Mølleådal, Furesø og Frederiksdal Skov.

Offentlighedens adgang

Offentligheden har efter de hidtidige fredningsbestemmelser færdselsret for fodgængere på den for offentlige parker sædvanlige tid af dagen. Adgangen skal ske ad stien fra porten ved Søvej, gennem portene i Farumgårds to bygningslænger og videre frem til porten ved Farumgårds Allé. Færdsel og ophold uden for stien er forbudt.

Det blev i 1969 i forbindelse med spørgsmålet om Farumgårds fredning og erstatning lagt til grund, at ”den eksisterende stirettighed åbner en ganske særlig mulighed for almenheden for at iagttage på nært hold et værdifuldt bygningskompleks i et miljø, der dels fremhæver bygningens kulturelle værdi og yderligere i sig selv er af høj æstetisk karakter og landskabelig værdi.”

Farumgård er en del af Naturpark Mølleåen, og stien gennem ejendommen indgår i naturparkens stisystem.

3. Forslag til revision af fredningsbestemmelser

Parken skal opretholdes som sådan og således, at dens nuværende karakter i alt væsentligt bevares, hvorfor tilstedeværende alléer og trægrupper ikke må sløjfes.

På ejendommen må ikke rejses ledningsmaster eller foretages yderligere udstykning.

Ejendommens bygninger blev henlagt som fredet mindesmærke under Nationalmuseet i henhold til § 7 i lov nr. 137 af 12. marts 1918 om bygningsfredning, således at der ikke uden Nationalmuseets tilladelse ved ejendommen må foretages nogen bygningsændring, være sig indvendig eller udvendig, ved hel eller delvis nedrivning, ombygning eller tilbygning, hvorved ejendommens stil, karakter eller udseende efter museets skøn ændres.

Ej heller må der opføres nye bygninger, bortset fra, at det skal være den til enhver tid værende ejer af ejendommen tilladt at opføre interimistiske mindre huse til fjerkræ og lign. under forudsætning af, at det kan ske uden forringelse af ejendommens skønhedsværdier.

Den intime landskabelige forbindelse mellem bygninger, park og sø skal - specielt med hensyn til vej anlæg og stianlæg - stedse opretholdes.

Offentlighedens adgang gennem Farumgårds arealer er kun tilladt ad de på kortbilag 1 angivne stiforløb. Færdselsretten gælder på følgende vilkår:

1. Tilladelsen gælder kun for færdsel til fods.

2. Færdsel er kun tilladt på den for adgang til offentlige parker sædvanlige tid af dagen.

3. Færdsel og ophold uden for stien (vejen) er forbudt.

4. Opsætning af skilte ved de to indgange samt langs stien (vejen) bekostes af Furesø Kommune.

5. Furesø Kommune medvirker ved etablering og vedligeholdelse af fysiske tiltag som fodhegn, automatiske portlåse og lignende til, at den offentlige færdsel gennem Farumgård sker ad det fastlagte stiforløb.

Med forslaget til reviderede fredningsbestemmelser udgår den tidligere ejers, Sct. Ursula stiftelsen mulighed for, under visse forudsætninger, at tilbagekalde offentlighedens færdselsret gennem Farumgård.

Følgende udgår således af fredningen:

Stiftelsen forholder sig at tilbagekalde Færdselstilladelsen:

- a. *Saafremt der måtte blive ført en offentlig Vej eller Sti gennem Farumgaards Park. Stiftelsens Ret til i saa Fald at kræve Erstatning herfor skal ikke være forringet paa Grund af den meddelte Færdselstilladelse.*
- b. *Saafremt Færdselstilladelsen mod Forventning maatte medføre væsentlig Ulempe for Stiftelsen eller dens Gæster*
- c. *Stiftelsen er villig til at underkaste sig Ministeriet for Offentlige Arbejders Afgørelse af, hvorvidt Ulemperne maa anses for væsentlige.*

V Modtagne bemærkninger

Fredningsnævnet har modtaget en række skriftlige høringssvar fra beboere i nærheden af Farumgård, hvoraf nogle finder det urimeligt, at offentligheden er blevet udelukket fra adgang til parken, og nogle finder det urimeligt, hvis ejeren skal tåle offentlig adgang til hans private have.

Danmarks Naturfredningsforening har anført, at en fredning er et varigt redskab, og at den ydede erstatning modsvarer nedgangen i handelsværdien af ejendommen på tidspunktet for erstatningens fastsættelse. En afvisning af fredningsforslaget indebærer i realiteten en affredning. Muligheden for at tilbagekalde færdselsretten var knyttet til nonneordenen, der dengang ejede ejendommen. Der bør ved fastlæggelse af stiforløbet søges at undgå fremtidige konflikter.

Friluftsrådet har anført, at man støtter fredningsforslaget, men også kan acceptere alternative stiforløb, som ejeren dog ikke har udtrykt interesse for. Ved fastlæggelse af stiforløb er det afgørende, at der tages hensyn til kørestolsbrugere.

Foreningen Furesø By og Land har anført, at det er vigtigt, at de grundlæggende principper fra fredningen fra 1949 fastholdes, men at den øgede brug og misbrug af færdselsretten må føre til, at denne ændres. Ejeren og kommunen bør gå i dialog om en ændret stiføring. Det bør overvejes, om der i virkeligheden er tale om bygningsfredning og ikke om naturfredning.

Ejeren af Farumgård Kresten Bergsøe ved advokat Tove Dahl har i sit høringssvar blandt andet anført:

...Der er ikke grundlag for at gennemføre fredningsforslaget. Mine hovedsynspunkter kan sammenfattes som følger:

Tilladelse til offentlig færdsel gennem Farumgaard blev givet af de tidligere ejere ved aftale. Overfredningsnævnets kendelse af 1949 forholder sig ikke til de aftalte vilkår for færdslen, herunder tilbagekaldelsesforbeholdet, men fastslår alene, at offentlig færdsel på de aftalte vilkår gælder også for fremtidige ejere af ejendommen.

Færdselstilladelsen blev tilbagekaldt af den nuværende ejer den 13. oktober 2016 med den begrundelse, at offentlighedens færdsel medførte gener ud over, hvad han som ejer med rimelighed skulle tåle. Furesø kommune anfægtede ikke begrundelsen for tilbagekaldelsen men henholdt sig til, at tilbagekaldelsesadgangen måtte anses for bortfaldet med udredelsen af erstatning til den tidligere ejer i 1969. Kommunen havde på daværende tidspunkt erkendt, at mulighederne for fysiske foranstaltninger med henblik på at sikre offentlighedens overholdelse af vilkårene for færdselsadgangen var udtømt og havde fået forevist dokumentation for typeeksempler på de privatlivskrænkelser, som manglende respekt for vilkårene medførte. Efter fredningsforslaget forudsættes alene sådanne fysiske foranstaltninger, som allerede har vist sig klart utilstrækkelige. Kommunens repræsentanter var under besigtigelsen den 10. september 2020 ikke i stand til at redegøre for, hvordan det kan sikres, at offentlig færdsel begrænses til stien.

Erstatningen i henhold til Overfredningsnævnets kendelse af 1969 blev givet som kompensation for, at fremtidige ejere efter Overfredningsnævnskendelsen af 1949 var bundet af aftalen om tilladelse til offentlig færdsel. Selve ulempen ved offentlig færdselsadgang gjaldt allerede, da de daværende ejere åbnede for offentlig adgang, men der blev ikke udredt erstatning for disse ulemper hverken i 1949 eller i 1969. Der er ikke i overfredningsnævnskendelserne taget stilling til - endsige udbetalt erstatning for - de alvorlige privatlivskrænkelser, som offentlighedens manglende respekt for færdselstilladelsen medfører. En sådan erstatning var irrelevant på grund af tilbagekaldelsesadgangen.

Uanset i hvilket omfang Lyngby Rets frifindende dom af 18. juni 2018 kan anses for at have præjudikatsvirkning for det nu foreliggende spørgsmål om ny fredning af Farumgaard med offentlig adgang uden nogen beskyttelse af ejeren mod respektløs adfærd, må det konstateres, at genåbning af den offentlige adgang til Farumgaard ikke kan gennemtvinges på grundlag af de gældende fredningskendelser.

De rekreative interesser, der knytter sig til en privat ejendom med parklignende have, er principielt forbeholdt ejeren, hans husstand og gæster. Rekreative formål kan tilgodeses ved fredning, men der er ikke hjemmel til at gennemtvinge offentlig adgang til en privat park i umiddelbar tilknytning til beboelse uden mulighed for effektiv afskærmning og håndhævelse ved privatlivskrænkelser. Jeg henviser til mark- og vejfredsloven § 17 og naturbeskyttelseslovens § 23, stk. 6. Naturbeskyttelseslovens § 26 gælder ikke, idet ejendommen ikke er beliggende i det åbne land.

Miljøstyrelsen har i sit høringssvar blandt andet anført:

Miljøstyrelsen har noteret sig det store antal høringssvar med vidnesbyrd og synspunkter fra borgere i kommunen, og at hovedparten af disse modsiger grundejerens anbringender.

...

Fredningskendelsen tager afsæt i stiftelsens forslag til en frivillig fredning og indeholder den meget omtalte tilbagekaldelsesmulighed. Men det er ingenlunde en tilfældighed, at det var Ministeriet for Offentlige Arbejder, der skulle afgøre, om færdselstilladelsen mod forventning medførte væsentlig ulempe for stiftelsen eller dens gæster. Ministeriet for Offentlige Arbejder har naturligvis som myndighed for anlæg af de ovenfor beskrevne stisystemer villet være sikker på, at færdselstilladelsen – som var grundlaget for at afstå fra at anlægge den egentlig planlagte sti langs søen – ikke efterfølgende blot ensidigt kunne tilbagekaldes fra stiftelsens side. Det bemærkes til yderligere støtte herfor, at Ministeriet for Offentlige Arbejder sammen med flere andre parter blev tillagt påtaleret i forhold til fredningsservitutten (sådanne påtaleretter blev dog helt generelt fjernet med en ændring af Naturfredningsloven i 1978).

Det har således aldrig på noget tidspunkt efter fredningskendelsens afsigelse været sådan, at ejendommens ejer (stiftelsen) ensidigt kunne tilbagekalde færdselstilladelsen – dette kunne kun ske på baggrund af en afgørelse fra Ministeriet for Offentlige Arbejder. Det er i øvrigt besynderligt og beskæmmende, at byretsdommen af 18. juni 2018 helt overser dette afgørende forhold.

...

Som det fremgår af fredningskendelserne vedrørende ejendommen, var der i starten tale om, at de daværende ejere af ejendommen var villige til at indgå en frivillig aftale om fredning, herunder færdselsretten over ejendommen. Men da man ikke kunne blive enige vedr. en evt. tidsbegrænsning af færdselsretten, blev der i stedet af fredningsnævnet (og senere Overfredningsnævnet) afsagt en kendelse. Det er således ikke korrekt, når Tove Dahl beskriver fredningen som en aftale.

...

Miljøstyrelsen må således klart afvise, at der som af Tove Dahl anført ikke skulle være hjemmel til ved fredningskendelse at sikre offentligheden adgang gennem parken.

I den nugældende naturbeskyttelseslov findes hjemmelen i § 33, stk. 1 og § 38, jf. § 1, stk. 2, nr. 3 og stk. 3.

...

Ved Overfredningsnævnets udmåling af den overordentlig store fredningserstatning for færdselsretten over ejendommen ved kendelse af 12.8.1969 anførtes bl.a.:

"Der må dog lægges vægt på, at selvom Farumgård ved sin skønne beliggenhed og sit værdifulde bygningskompleks og det dertil hørende parkanlæg normalt ville kunne sælges for en anseelig stor købesum, vil dog den liebhaver, som ønsker at købe en større ejendom til beboelse for sig og sin familie, formentlig finde, at den offentlige færdsel gennem gård og parkanlæg er en så væsentlig gene for blot en rimelig udnyttelse af netop de arealer af ejendommen, der er af betydning for ejendommens udnyttelse til privat bolig, at det må medføre, at købesummen nedsættes".

Den meget store udmålte erstatning har således ganske klart karakter af en ulempeerstatning. De erstatninger, der udmåles for en færdselsret med sædvanlige ulemper, er efter fast praksis på et langt, langt lavere niveau – praksis i dag er sådan, at der udmåles en erstatning på 15 kr. pr. lbm. for eksisterende stier, og 60 kr.pr. lbm. for nye stier, og kun i ganske særlige byrdefulde tilfælde ydes herudover en ulempeerstatning på op til 50.000-100.000 kr. Så når der i Farumgård-sagen er ydet en erstatning svarende til 1 mio.kr. i nutidskroner, er det et i særklasse helt usædvanligt højt beløb, som skal modsvare ulemper/gener på et meget højt niveau. Og der er tale om en engangserstatning, som en gang for alle kompenserer for de pågældende ulemper. Miljøstyrelsen må således ganske klart bestride det af Tove Dahl anførte om, at erstatningen ikke omfatter gener eller ulemper for privatlivet på ejendommen.

Furesø Kommune er som sagsrejser fremkommet med blandt andet følgende supplerende bemærkninger:

Der er meget stor interesse for fredningsforslaget om offentlighedens adgang gennem Farumgård. Der er således indkommet ca. 50 høringssvar fra private borgere, en lille håndfuld foreninger og ejers advokat. Langt de fleste høringssvarbakker op om fredningsforslaget fra Furesø Kommune. Hertil kommer underskrifter fra 291 borgere i området, der alle ønsker, at der igen bliver åbnet op for offentlighedens adgang gennem Farumgård. Høringssvarene tegner også et helt andet billede af de besøgenes antal og adfærd end det, som ejendommens ejer og hans advokat har beskrevet.

De fleste høringssvar anbefaler, at det nuværende stiforløb opretholdes og henviser til, at der er givet erstatning for de gener, som stiforløbet måtte afstedkomme.

...

Lovgrundlaget for fredningen

Furesø Kommune er ikke enig med ejeren og foreningen, Farum By og Land, der foreslår, at fredningen af barokhaven til enhver tid kan erstattes af en omgivelsesfredning efter bygningslovens § 3, stk. 2.

...

Fredningen er en fredning

Ejers advokat omtaler i sine høringssvar og på det offentlige møde Farumgård fredningen som en aftale.

Furesø Kommune skal pointere, at fredningen er en egentlig fredning, som det senest er fastslået af Fredningsnævnets afgørelse fra 2007.

Betingelserne i fredningen

For så vidt angår den eksisterende fredning, er muligheden for at tilbagekalde færdselsretten bortfaldet med Overfredningsnævnets afgørelse om erstatning i 1969.

...

Stiforløb er i overensstemmelse med naturbeskyttelsesloven

Ejers advokat anfører, at man efter naturfredningslovens af 1937, § 1, stk. 3 ikke kunne påtvinge en ejer et stiforløb, der tilsidesætter hensynet til privatlivets fred heller ikke mod erstatning.

Stiforløbet blev fastlagt efter ønske af ejeren af Farumgård (Sct. Ursula Stiftelsen) som et alternativ til det stiforløb langs Farum sø, der i 1940 var fastlagt med loven om stiføring fra Fiskebæk i Farum til Buresø i den vestlige del af Mølleådal. Dette var i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 11. Stiforløbet er således fastlagt som en del af en fredning, der med hjemmel i naturbeskyttelseslovens § 38 indeholder bestemmelser om offentlighedens adgang.

Tilbagekaldelse af offentlighedens færdselsret

Ejer skrev i 2016 til Furesø kommune, at han varslede, at offentlighedens færdselsret gennem Farumgård ville ophøre.

Furesø Kommune svarede hertil, at der ikke er en ret til at tilbagekalde offentlighedens færdselsret, idet denne mulighed bortfaldt med erstatningsafgørelsen i 1969.

...

Gener som følge af offentlighedens færdselsret

Ifølge ejers advokat skulle offentlighedens adgang have et stort antal besøgende gennem Farumgård, som skulle have medført alvorlige privatlivskrænkelser. Dette modsiges i det store antal høringsvar fra omkringboende og tidligere brugere af stien.

En meget stor del af høringsvarene peger således på, at man kun har observeret ganske få gå gennem Farumgård, og at man ikke har oplevet en adfærd, der kan betegnes som væsentlig krænkende.

Opmandsbestemmelse

Ejers advokat skriver, at fredningen indeholder en "opmandsbestemmelse" i og med, at Ministeriet for offentlige Arbejder "i tilfælde af uenighed om offentlig færdsel" skal vurdere, om offentlighedens færdsel er til væsentlig ulempe.

Furesø kommune påpeger, at det netop er væsentligt, at Stiftelsen ikke unilateralt kunne ophæve færdselsadgangen, men det krævede en vurdering for en offentlig instans. ...

Et mindretal af medlemmerne i Furesø Kommunalbestyrelse har over for fredningsnævnet bemærket, at det er uklart, hvilken del af den oprindelige fredning, der var lovhjemlet og hvilken del, der bygger på en aftale med tilbagekaldsret, og at denne uklarhed er negligeret ved byrådets behandling af sagen. Disse medlemmer har anført, at det ikke har været muligt for dem at få oplyst et hjemmelsgrundlag for den nuværende fredningssag. Disse medlemmer finder, at ejerens tilbud om en løsning bør danne udgangspunkt for en ny "frivillig" aftale.

VI Fredningsnævnets vurdering af den nugældende retsstilling

Ejeren af Farumgård og Furesø Kommune som fredningstilsyn er fundamentalt uenige om den nuværende retstilstand vedrørende offentlig adgang til parken.

Ejeren mener, at han i 2016 var berettiget til at lukke for den offentlige adgang til parken, og at offentlighedens ret til adgang til parken dermed definitivt er bortfaldet. Ejeren henviser i den forbindelse til følgende uddrag af den oprindelige fredningsbestemmelse:

Stiftelsen forbeholder sig at tilbagekalde færdselstilladelsen:

...

Såfremt færdselstilladelsen mod forventning måtte medføre væsentlig ulempe for stiftelsen eller dens gæster.

Stiftelsen er villig til at underkaste sig Ministeriet for offentlige arbejders afgørelse af, hvorvidt ulemperne må anses for væsentlige.

Furesø Kommune mener, at retten til at tilbagekalde færdselstilladelsen kun tilkom "stiftelsen", den oprindelige ejer, men ikke efterfølgende ejere og kun med ministeriets godkendelse. Kommunen mener videre, at tilbagekaldsretten bortfaldt, da stiftelsen ved taksationskommissionens afgørelse af 10. april 1969 blev tilkendt erstatning. Det er derfor kommunens opfattelse, at færdselsretten stadig er gældende og ikke kan tilbagekalde af ejeren.

Som nævnt blev ejeren, efter han den 13. oktober 2016 lukkede for den offentlige adgang til parken, frifundet i en straffesag ved Retten i Lyngby, da retten ikke fandt det ikke bevist, at han havde handlet i strid med fredningsbestemmelserne.

Sagen blev anket til landsretten, men anklagemyndigheden hævede anken, efter landsretten havde tilkendegivet:

at sagen hviler på et uafklaret og kompliceret civilretligt grundlag, som anklagemyndigheden med anken anmoder om landsrettens præjudicielle stillingtagen til, og hvor der ikke er lejlighed til at foranstalte den bevisførelse og prøvelse, som der normalt kræves til at afgøre en civil sag.

Landsretten fandt altså, at spørgsmålet om tilbagekaldelsesrettens eksistens efter overdragelsen af ejendommen og efter, der var udbetalt erstatning, ikke kunne afgøres under en straffesag.

Fredningsnævnet lægger derfor til grund, at der ikke ved behandlingen af sagen ved Retten i Lyngby er truffet afgørelse om, hvorvidt ejeren var berettiget til at lukke for den offentlige adgang til parken. Det er derfor også forståeligt, at Retten i Lyngby frifandt ejeren med den bemærkning, at det ikke fandtes bevist, at ejeren havde handlet i strid med reglerne. Et sådant bevis ville kun være ført, hvis der i den strafferetlige sag havde været mulighed for at foranstalte den mere omfattende bevisførelse og prøvelse, som der normalt kræves til at afgøre en civil sag.

Fredningsnævnet finder på denne baggrund, at selv om den strafferetlige sag er definitivt afgjort ved Retten i Lyngbys frifindende dom, er der ikke taget stilling til den rette forståelse af bestemmelsen om tilbagekaldelse af færdselsretten.

Fredningsnævnet finder, at det rigtigste havde været, om spørgsmålet var blevet afgjort ved en civil retsag sag mellem kommunen som fredningstilsyn og ejeren. Da dette imidlertid ikke er sket, er fredningsnævnet nødsaget til at tage stilling til dette spørgsmål.

Det fremgår af den oprindelige fredningsbestemmelse fra 1949:

Det er derimod ikke lykkedes at nå til enighed om, hvorvidt tilladelsen til offentlig færdsel gennem parken bør være begrænset i tid.

Ministeriet for offentlige arbejder og Farum sogneråd modsætter sig en sådan begrænsning, medens Set. Ursula Stiftelse holder på, at den kun kan give færdselstilladelsen som gældende, så længe stiftelsen ejer Farumgård, og at den, såfremt denne begrænsning ikke føjes til, må forbeholde sig at kræve erstatning for den forringelse i ejendommens salgsværdi som færdselstilladelsen medfører.

Nævnet erkender, at stiftelsen ved at tilbyde fredningen vederlagsfrit har ydet et værdifuldt bidrag til bevarelse af den landskabelige skønhed i Farum, selvom stiftelsen muligvis i det væsentligste får ækvivalent herfor gennem fritagelsen for at få et offentligt stianlæg ført gennem parken.

Alligevel må nævnet skønne, at en tidsbegrænset fredning er utilfredsstillende, selvom man formentlig tør anse det som en ret fjernt liggende mulighed, at stiftelsens forhold skulle ændre sig således, at en afhændelse af ejendommen og parken måtte anses som påkrævet eller rimelig.

Herefter findes da ministeriets og sognerådets synspunkt at burde følges. At stiftelsen må have krav på erstatning, hvis spørgsmål om afhændelse måtte blive aktuelt, anser nævnet som selvfølgeligt; men man må på den anden side anse det som umuligt på nuværende tidspunkt at vurdere, i hvilket omfang et erstatningskrav, der har en så lidet aktuel karakter som det foreliggende, bør tages til følge.

Spørgsmålet om erstatning findes derfor at måtte udskydes, således at det først afgøres, når det har vist sig, at en afhændelse skal finde sted, og vilkårene for en sådan afhændelse kendes.

I forbindelse med stiftelsens salg af ejendommen traf fredningsnævnet afgørelse om erstatning til stiftelsen. Det fremgår af nævnets afgørelse blandt andet:

Selvom erstatningsbestemmelserne i konklusionen isoleret betragtet kunne, som af ejerne anført, fortolkes derhen, at der skulle ydes erstatning for såvel fredning af parken som for sikring af færdselsretten, er det nævnets opfattelse, at da kendelsens konklusion, der skal være en konkret angivelse af hvad der ovenfor i kendelsen er anført, og da det udtrykkeligt her er anført, at fredningen af parken sker uden vederlag, kan det ikke - uanset den formulering, der er anført i konklusionen - med rette antages, at der kan tilkomme ejerne nogen erstatning for parkfredningen.

Ejernes seneste påstand om, at erstatningen er begrundet i reglerne om bristede forudsætninger, idet der aldrig som oprindeligt aftalt blev gennemført et stianlæg norden om gården, kan nævnet ikke godkende, idet det afgørende for ejerne under forhandlingerne var at undgå et stianlæg mellem Farumgård og søen, hvilket er taget til følge.

Da der således ikke efter nævnets opfattelse kan tilkomme ejerne nogen erstatning for fredning af Farumgård med park, bliver der herefter alene at tage stilling til den påståede subsidiære erstatning for sikring af den offentlige færdselsret.

...

Der må dog lægges vægt på, at selvom Farumgård ved sin skønne beliggenhed og sit værdifulde bygningskompleks og det dertil hørende parkanlæg normalt ville kunne sælges for en anelig stor købesum, vil dog den liebhaver, som ønsker at købe en større ejendom til beboelse for sig og sin familie, formentlig finde, at den offentlige færdsel gennem gård og parkanlæg er en så væsentlig gene for blot en rimelig udnyttelse af netop de arealer af ejendommen, der er af betydning for ejendommens udnyttelse til privat bolig, at det må medføre, at købesummen nedsættes.

Nævnet finder, at erstatningens størrelse må afgøres ved et skøn, hvor samtlige omstændigheder må tages i betragtning.

Afgørelsen blev indbragt for taksationskommissionen, som den 10. april 1969 traf følgende afgørelse:

For tab ved den ved Overfredningsnævnets kendelse af 23. februar 1949 besluttede adgang for offentligheden til gående færdsel på matr. 1g Farumgård, Farum sogn, ydes der St. Ursulastiftelsen, Bielefeldt, Den tyske Forbundsrepublik, en erstatning på 125.000 kr. inklusive udgifter til advokatbistand.

Fredningsnævnet finder, at der var en snæver sammenhæng mellem det forhold, at der ikke oprindeligt blev ydet erstatning for færdselsretten og ejerens mulighed for at tilbagekalde færdselsretten. Det må anses for udelukket, at stiftelsen ved den oprindelige fredning havde fået tilbagekaldelsesret, hvis der ved fredningen var betalt erstatning for færdselsretten.

Tilsvarende er der en snæver sammenhæng mellem, at stiftelsen i 1969 fik erstatning for det værditab, som færdselsretten indebar, og at muligheden for at tilbagekalde færdselsretten dermed bortfaldt. Det ville ikke give mening at yde erstatning for færdselsretten samtidig med, at ejeren kunne tilbagekalde den.

Fredningsnævnet lægger derfor til grund, at muligheden for at tilbagekalde færdselsretten i overensstemmelse med bestemmelserne i fredningsbestemmelserne fra 1949 bortfaldt, da der i 1969 blev ydet erstatning for den indskrænkning i ejendomsretten, som færdselsretten indebar.

VII Fredningsnævnets bemærkninger og afgørelse

Det bemærkes indledningsvis, at den oprindelige fredning vedrørte det, der nu er matr.nr. 1g og 1cq Farumgård, Farum. (1cq er i fredningsforslaget fejlagtigt benævnt 1ca). Den gamle fredning omfattede også matr.nr. 14b Farumgård, Farum. Denne matrikel er efterfølgende lagt sammen med matr.nr. 1cq Farumgård, Farum, og er således omfattet af fredningsforslaget.

Fredningsforslaget omfatter tillige matr.nr. 100 Farum by, Farum, som ikke er omfattet af den oprindelige fredning. Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at inddrage denne matrikel under fredningen.

På baggrund af det anførte om fredningsnævnets vurdering af den nuværende retsstilling, svarer omfanget af færdselsretten i fredningsforslaget til det allerede gældende.

Fredningsnævnet finder ikke, at det forhold, at besøgstallet i parken er steget siden den oprindelige fredning eller det forhold at ikke alle besøgende overholder de gældende regler for færdsel og ophold i parken, skal medføre, at offentlighedens adgang begrænses.

Fredningsnævnet følger derfor fredningsforslaget om, at bestemmelsen i fredningens punkt 6 om ejerens mulighed for at tilbagekalde færdselsretten skal udgå af fredningsbestemmelserne. Fredningsnævnet betragter det som en redaktionel ændring som følge af tilkendelsen af erstatning i 1969 for værdiforringelsen som følge af færdselsretten.

Fredningsnævnet finder ikke grundlag for at kommunens forpligtelse til at foranledige indskriden mod misbrug af færdselsretten begrænses i forhold til den eksisterende. Ordlyden af punkt 5 ændres derfor fra:

Farum sogneråd forpligter sig til at medvirke til, at færdselstilladelsen bliver til mindst mulig ulempe for stiftelsen og dens gæster samt til at foranledige indskriden mod eventuelle misbrug

til

Furesø Kommune medvirker ved etablering og vedligeholdelse af fysiske tiltag som fodhegn, automatiske portlåse og lignende til, at den offentlige færdsel gennem Farumgård sker ad det fastlagte stiforløb, ligesom kommunen skal medvirke til at foranledige indskriden mod eventuelt misbrug.

Fredningsnævnet finder ikke at skulle tage stilling til, hvilke muligheder og kompetencer kommunen har til at foranledige indskriden mod misbrug.

Ejeren er, efter nævnets udkast til afgørelse var sendt i høring med henblik på erstatningsspørgsmålet, kommet med forslag til to alternative stiforløb, som begge løber nord for barokhaven. Furesø Kommune har med støtte fra Miljøstyrelsen og Danmarks Naturfredningsforening anført, at disse forløb dels ikke opfylder basale krav om tilgængelighed, dels ligger langt fra fredningens formål.

Fredningsnævnet finder, at de af ejeren foreslåede stiforløb, der vil indebære passage af stejle trapper, i realiteten begrænser adgangen til parken. Fredningsnævnet finder ligeledes, at de af ejeren foreslåede stiforløb begrænser den besøgendes oplevelse af haven. Fredningsnævnet finder derfor, i overensstemmelse med Fredningsnævnets ovenfor citerede afgørelse af 24. august 2007, at ejerens forslag vil være i strid med fredningens formål, hvorfor det ikke kan erstatte det eksisterende stiforløb.

Fredningsnævnet finder dog, at hvis ejeren ønsker det, kan stiforløbet ændres, så det i stedet for at gå gennem gårdens to porte og over gårdspladsen kan følge det nuværende stiforløb fra indgangen i parkens østende til umiddelbart øst for bygningerne og der fra via en nyanlagt sti mod nord forbindes med den eksisterende sti øst for barokhaven, og hvor denne slutter følger den eksisterende sti mod vest, som forlænges lige ud gennem den ikke fredede del af ejendommen med udgang fra ejendommen på P. E. Rasmussensvej (se bilag 1, stiforløbet benævnt ”Alternativt forløb nord”). Nævnet finder, at dette stiforløb giver et godt sammenhængende overblik over søen, barokhaven og bygningerne, som opfylder fredningens formål.

Af disse grunde gennemfører nævnet revision af den eksisterende fredning i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, så der for fredningen gælder følgende bestemmelser:

Fredningen omfatter matr.nr. 1g og 1 cq Farumgård, Farum.

Fredningens formål er at fastholde ejendommens karakter og sikre offentlighedens færdselsret gennem parken.

Parken skal opretholdes som sådan og således, at dens nuværende karakter i alt væsentligt bevares, hvorfor tilstedeværende alléer og trægrupper ikke må sløjfes.

På ejendommen må ikke rejses ledningsmaster eller foretages yderligere udstykning.

Ejendommens bygninger blev henlagt som fredet mindesmærke under Nationalmuseet i henhold til § 7 i lov nr. 137 af 12. marts 1918 om bygningsfredning, således at der ikke uden Nationalmuseets tilladelse ved ejendommen må foretages nogen bygningsændring, være sig indvendig eller udvendig, ved hel eller delvis nedrivning, ombygning eller tilbygning, hvorved ejendommens stil, karakter eller udseende efter museets skøn ændres.

Ej heller må der opføres nye bygninger, bortset fra, at det skal være den til enhver tid værende ejer af ejendommen tilladt at opføre interimistiske mindre huse til fjerkræ og lign. Under forudsætning af, at det kan ske uden forringelse af ejendommens skønhedsværdier.

Den intime landskabelige forbindelse mellem bygninger, park og sø skal - specielt med hensyn til vejanlæg og stianlæg - stedse opretholdes.

Offentlighedens adgang gennem Farumgårds arealer er kun tilladt ad de på kortbilag 1 angivne stiforløb benævnt ”Forløb i gældende fredning” eller alternativt efter ejerens beslutning det på kortbilaget angivne stiforløb benævnt ”Alternativt forløb nord”. Færdselsretten gælder på følgende vilkår:

- 1. Tilladelsen gælder kun for færdsel til føds.**
- 2. Færdsel er kun tilladt på den for adgang til offentlige parker sædvanlige tid af dagen.**
- 3. Færdsel og ophold uden for stien (vejen) er forbudt.**
- 4. Opsætning af skilte ved de to indgange samt langs stien (vejen) bekostes af Furesø Kommune, der også skal etablere de nødvendige nye stier, hvis ejeren vælger det alternative stiforløb.**
- 5. Furesø Kommune medvirker ved etablering og vedligeholdelse af fysiske tiltag som fodhegn, automatiske portlåse og lignende til, at den offentlige færdsel gennem Farumgård sker ad det fastlagte stiforløb, ligesom kommunen skal medvirke til at foranledige indskriden mod eventuelt misbrug.**

Samtidig med ikrafttræden af disse bestemmelser ophæves Overfredningsnævnets beslutning af 23. februar 1949 om fredning af Farumgård.

VIII Erstatning

Ejeren har gjort krav på erstatning med udgangspunkt i, at der ikke er tale om en præcisering af den eksisterende fredning, men en ny fredning. Ejeren har opgjort sit krav på grundlag af en af ejeren indhentet vurdering af ejendommen henholdsvis uden offentlig adgang, med offentlig adgang, men med tilbagekaldelsesadgang og med offentlig adgang uden tilbagekaldelsesadgang. Værditabet er opgjort til mellem 25 og 40 mio. kr., hvortil kommer et skønnet årligt driftstab vedrørende udlejning af ejendommen på 500.000 kr.

Ejeren har endvidere opgjort en årlig udgift på mindst 1 mio. kr., hvis kommunens pligt til at medvirke til at foranledige indskriden over for misbrug af færdselsretten begrænses, der ønskes erstattet.

Ejeren har endelig anmodet om en passende godtgørelse af udgifter til advokatbistand.

Som anført overfor finder fredningsnævnet, at muligheden for at tilbagekalde færdselsretten bortfaldt i 1969, hvor der samtidig blev ydet fuld erstatning for ejendommens værditab som følge af færdselsretten. Der er derfor ikke grundlag for at tilkende erstatning for dette på ny.

Da kommunens forpligtelser til at foranledige indskriden over for misbrug af færdselsretten ikke er begrænset, er der ikke grundlag for at yder erstatning herfor.

Ejeren har under fredningssagens behandling været bistået af advokat Tove Dahl. Der fastsættes en godtgørelse i medfør af naturbeskyttelseslovens § 47 på 50.000 kr., der udbetales til ejeren Kresten Andersen Bergsøe.



Ulrik Finn Jørgensen

Klagevejledning

Fredningsnævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klageberettigede er ejere og brugere, der skal have denne afgørelse tilsendt, enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget samt organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i fredningsforslaget.

Erstatningsafgørelsen kan dog kun påklages af ejere og brugere samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af afgørelsen. Godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand kan ifølge naturbeskyttelseslovens § 47 ikke påklages.

Klage indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet på e-boks, hvor man kan vælge Nævnenes Hus som modtager, eller ved almindelig brevpost til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg, att. Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag

Kortbilag 1



